

**Перелік використаних джерел :**

1. Zadykhaylo, Dmytro Dmytrovič. "Конституційний інститут охорони довкілля: порівняльно-правовий." *Теорія і практика правознавства* 2.10 (2016): 1-15.
2. України, Закон. "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики." *Відомості Верховної Ради України (ВВР)* 40 (2010): 2411-17.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141.

**Хлівна Марія Анатоліївна,**  
здобувач вищої освіти спеціальності  
«081 Право» ННІ права та підготовки  
фахівців для підрозділів Національної  
поліції Дніпровського державного  
університету внутрішніх справ

**Логінова Марина Вікторівна,**  
викладач кафедри  
цивільного права та процесу  
Дніпровського державного  
університету внутрішніх справ

**АКТУАЛЬНІСТЬ ПРАВОВИХ ОСНОВ УПРАВЛІННЯ  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ Й ОХОРОНОЮ НАВКОЛИШНЬОГО  
СЕРЕДОВИЩА НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Чинне законодавство України розрізняє державне та громадське управління природокористуванням. Основна питома вага управлінської діяльності в цій галузі належить центральним органам державного управління, місцевим органам державної виконавчої влади, виконавчим органам місцевого самоврядування в межах їх компетенції, визначеної законодавством [3].

Правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього середовища в різних країнах можуть включати законодавство, нормативно-правові акти, міжнародні угоди та договори, а також інституційні механізми, які забезпечують їх виконання. Ці основи визначають права та обов'язки громадян, підприємств, державних установ та інших суб'єктів у сфері природокористування та охорони навколишнього середовища.

Україна, наприклад, має ряд законодавчих актів, що регулюють цю сферу, такі як Закон "Про охорону навколишнього природного середовища", Закон "Про землеустрій", Лісовий Кодекс України та інші. Ці закони встановлюють порядок використання природних ресурсів, визначають відповідальність за їх зловживання та забруднення довкілля, а також встановлюють механізми контролю за дотриманням встановлених норм.

У країнах Європейського Союзу існують ряд директив та регулятивних актів, спрямованих на захист навколишнього середовища та природних ресурсів, таких як Директива про оцінку впливу на довкілля, Директива про захист природних біотопів та інших видів живих організмів тощо. Загалом правові основи управління природокористуванням і охороною навколишнього середовища є важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Управління природокористуванням і охороною середовища – це механізм організації та система діяльності органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері публічних екологічних відносин, що виникають у зв'язку з відтворенням природних ресурсів, природокористуванням, забезпеченням екологічної безпеки та охороною навколишнього природного середовища.

Державне управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища здійснюють відповідно до статті 16 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» Кабінет Міністрів України, органи місцевого самоврядування і своєю чергою спеціально уповноважені на те державні органи щодо охорони навколишнього природного середовища та інші державні органи згідно з чинним законодавством України [1].

Важливим завданням держави є створення таких умов діяльності підприємств, коли б вони були змушені займатися природоохоронною діяльністю або були матеріально зацікавленими у реалізації заходів у цій сфері. Органи загального державного управління – це уповноважені законодавчими актами органи державної влади, які, крім функцій загальнодержавного управління, виконують функції щодо формування й забезпечення реалізації державної екологічної політики, визначення правових основ регулювання екологічних правовідносин, здійснення контролю за додержанням екологічного законодавства. До органів загальнодержавного управління належать:

- Верховна Рада України;
- Рада національної безпеки та оборони України;
- Кабінет Міністрів України;
- Представництво Президента в АР Крим;
- Рада Міністрів АР Крим;
- Верховна Рада АР Крим;
- районні державні адміністрації;
- обласні державні адміністрації;
- Київська міська державна адміністрація;
- Севастопольська міська державна адміністрація;
- районні в АР Крим державні адміністрації;
- районні в м. Київ державні адміністрації;
- районні в м. Севастополь державні адміністрації [2].

Також існують спеціально уповноважені органи державного управління, до яких відносять державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та ветеринарної медицини, державне агентство водних ресурсів України, державну лісову службу України.

Основні принципи правового регулювання природокористування та охорони навколишнього середовища: сталий екологічний розвиток; збалансоване задоволення потреб нинішнього покоління без ушкодження для можливостей задоволення потреб майбутніх поколінь.

Запобіжний підхід. Попередження негативного впливу на довкілля. Екологічно обґрунтована діяльність – діяльність, яка не завдає шкоди довкіллю. Плата за забруднення довкілля: забруднювач довкілля зобов'язаний відшкодовувати збитки, заподіяні довкіллю.

Гласність та доступ до інформації: громадяни мають право на доступ до інформації про стан довкілля та участь у прийнятті рішень щодо його охорони. Система органів управління природокористуванням та охороною, основні інструменти правового регулювання природокористування та охорони навколишнього середовища.

Законодавство: Конституція України, закони України, інші нормативно-правові акти. Нормування: встановлення екологічних стандартів, нормативів, правил та лімітів. Ліцензування: здійснення діяльності з використання природних ресурсів за наявності ліцензії. Дозвільна система: отримання дозволів на викиди забруднюючих речовин, стікання стічних вод, розміщення відходів.

Екологічна експертиза: оцінка впливу на довкілля проектів, планів та програм.

Державний контроль: перевірка дотримання природоохоронного законодавства. Екологічна відповідальність: застосування санкцій за порушення природоохоронного законодавства. Сучасні виклики у сфері управління природокористуванням та охороною навколишнього середовища: зміна клімату, забруднення довкілля, виснаження природних ресурсів, втрата біологічного різноманіття.

Для подолання цих викликів необхідне: удосконалення правового регулювання природокористування та охорони навколишнього середовища, впровадження нових екологічно чистих технологій, підвищення рівня екологічної свідомості громадян, зміцнення міжнародного співробітництва у сфері охорони довкілля.

#### **Список використаної літератури:**

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 року, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Шостак С.В. Структура державного управління охороною навколишнього природного середовища. URL: [http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/4\\_2010/8.pdf](http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2010/8.pdf).
3. Сеншин М.С. Організаційно-інституційні засади державного цільового програмування охорони природного довкілля в Україні, URL: [http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14\\_2\\_2017ua/25.pdf](http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_2_2017ua/25.pdf)